

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор **ВННІЕ ЗУНУ**
Борис ПОГРІЩУК

«31» _____ 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.О. проректора з науково-педагогічної роботи ЗУНУ
Віктор ОСТРОВЕРХОВ

_____ 2023р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни
«Податкові технології започаткування і ведення бізнесу»

ступінь вищої освіти – *бакалавр*
галузь знань – *07 Управління та адміністрування*
спеціальність – *072 Фінанси, банківська справа та страхування*
освітньо-професійна програма – *«Митна та податкова справа»*

кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПЗ (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Залік (сем.)
Денна	2	4	28	14	3	6	99	150	4
Заочна	2	4	8	4	-	-	138	150	4

Вінниця – ВННІЕ ЗУНУ
2023

Робочу програму склала к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Надія ГОЛОВАЙ

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування (протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.).

Завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
д.е.н., професор

Галина ПОГРІЩУК

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок (протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.).

Голова групи забезпечення спеціальності
072 Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок
д.е.н., професор

Ольга КИРИЛЕНКО

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПОДАТКОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗАПОЧАТКУВАННЯ ТА ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ»**

1. Опис дисципліни «Податкові технології започаткування та ведення бізнесу»

Дисципліна «Податкові технології започаткування та ведення бізнесу»	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	Галузь знань – 07 Управління та адміністрування	Статус дисципліни - блок вибіркових дисциплін Мова навчання - українська
Кількість залікових модулів – 3	Спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа та страхування	Рік підготовки: <i>Денна – другий</i> <i>Заочна – другий</i> Семестр: <i>Денна – четвертий</i> <i>Заочна – четвертий</i>
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма – «Митна та податкова справа»	Лекції: <i>Денна – 28 год</i> <i>Заочна – 8 год</i> Практичні заняття: <i>Денна – 14 год</i> <i>Заочна – 4 год</i>
Загальна кількість годин – 150	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота: <i>Денна – 99 год</i> <i>Заочна – 138 год</i> Тренінг, КПЗ: <i>Денна – 6 год</i> Індивідуальна робота: <i>Денна – 3 год</i>
Тижневих годин: 10,7 год., з них аудиторних: 3 год.		Вид підсумкового контролю – залік

2. Мета і завдання дисципліни «Податкові технології започаткування та ведення бізнесу»

2.1. Мета вивчення дисципліни.

Започаткування власної справи передбачає формування взаємовідносин підприємця та держави в частині реєстрації платником податку, вибору системи оподаткування, отримання ліцензій на окремі види діяльності, вибору способу подання податкової звітності тощо. У процесі ведення бізнесу важливим аспектом діяльності підприємця є розрахунок податкових зобов'язань, формування та подання податкової звітності, а також оптимізація податкових зобов'язань. Дисципліна «Податкові технології започаткування та ведення бізнесу» передбачає вивчення студентами наведених аспектів діяльності підприємця починаючи від формування підприємницької ідеї та закінчуючи виникненням практичних проблемних аспектів щодо розрахунку, сплати податкових зобов'язань, їх законної мінімізації, поведінкою у випадку нарахування штрафних санкцій податковими органами тощо.

2.2. Завдання вивчення дисципліни передбачають вивчення студентами податкових аспектів підприємницької діяльності починаючи від формування підприємницької ідеї та закінчуючи виникненням практичних проблемних моментів щодо вибору системи оподаткування, постановки та зняття з обліку у контролюючих органах, розрахунку та сплати податкових зобов'язань, їх законної мінімізації, поведінкою у випадку нарахування штрафних санкцій контролюючими органами тощо.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни

1) *інтегральні*: здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми під час професійної діяльності у сфері оподаткування або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності;

2) *загальні*: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність застосовувати знання щодо податкових аспектів започаткування і ведення бізнесу у практичних ситуаціях; навички використання податкових технологій започаткування і ведення бізнесу; здатність проведення досліджень щодо оподаткування бізнесу; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями з питань оподаткування бізнесу; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації щодо податкових аспектів започаткування і ведення бізнесу;

3) *спеціальні*: здатність досліджувати тенденції оподаткування бізнесу за допомогою інструментарію макроекономічного аналізу, оцінювати сучасні

явища у сфері оподаткування; розуміння податкових особливостей започаткування і ведення бізнесу; здатність до діагностики стану розвитку сфери оподаткування бізнесу; здатність застосовувати знання законодавства у сфері оподаткування при започаткуванні та веденні бізнесу; здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері оподаткування бізнесу; здатність складати та аналізувати податкову звітність; здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення у сфері оподаткування бізнесу; розуміння особливостей ведення бізнесу на спрощеній і загальній системах оподаткування та здатність використовувати набуті знання для обґрунтування управлінських рішень щодо організації оподаткування бізнесу; володіння навиками започаткування і ведення бізнесу.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни. Дисципліна поглиблює та конкретизує знання, набуті студентами при вивченні курсів «Економічна теорія», «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Фінанси», «Податкова система». Знання з перелічених курсів дозволять студентам якісно засвоїти основні положення та навички, які стануть базою для вивчення теоретичних і практичних питань з дисципліни «Податкові технології започаткування і ведення бізнесу».

2.5. Програмні результати навчання.

В результаті вивчення дисципліни «Податкові технології започаткування і ведення бізнесу» студенти повинні:

1) *знати*: економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами у сфері оподаткування бізнесу; податкові основи та принципи започаткування і ведення бізнесу; процедуру реєстрації платників податків в Україні; способи оптимізації податкових зобов'язань;

2) *вміти*: вибирати оптимальну систему оподаткування; розраховувати податкові зобов'язання на спрощеній та загальній системах оподаткування; формувати та подавати податкову звітність;

3) *володіти*: методичним інструментарієм діагностики стану ведення бізнесу; методичним інструментарієм оподаткування бізнесу; загальнонауковими та спеціальними методами дослідження процесів і явищ у сфері оподаткування бізнесу; навичками самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань у сфері оподаткування бізнесу.

3. Програма навчальної дисципліни «Податкові технології започаткування та ведення бізнесу»

Змістовий модуль 1. Теоретико-організаційні основи податкової складової започаткування та ведення бізнесу в Україні

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОДАТКОВОЇ КОМПОНЕНТИ ВЗАЄМОВІДНОСИН ДЕРЖАВИ ТА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Сутність податкового обов'язку. Права та обов'язки контролюючих органів та платників податків. Особливості використання електронного кабінету платника податків. Податкові періоди та терміни сплати податків. Механізм отримання податкових консультацій. Штрафні санкції при порушенні податкового законодавства.

ТЕМА 2. ОСОБЛИВОСТІ РЕЄСТРАЦІЇ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ

Облік фізичних осіб на спрощеній системі оподаткування. Облік фізичних осіб на загальній системі оподаткування. Механізм отримання реєстраційного номера облікової картки платника податків. Особливості податкового обліку юридичних осіб. Облік самозайнятих осіб. Вимоги до відкриття та закриття рахунків платників податків у банках та інших фінансових установах.

ТЕМА 3. ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ В ЧАСТИНІ ВИБОРУ СИСТЕМ ОПОДАТКУВАННЯ

Загальна характеристика систем оподаткування фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності. Загальна характеристика загальної системи оподаткування. Види діяльності, з якими не можна перебувати на спрощеній системі оподаткування. Розрахунок і порівняння податкового навантаження на третій групі єдиного податку та загальній системі оподаткування фізичних осіб. Розрахунок і порівняння податкового навантаження на загальній системі оподаткування фізичних осіб та загальній системі оподаткування юридичних осіб. Вибір оптимальної системи оподаткування з позиції податкового навантаження.

Змістовий модуль 2. Податкові аспекти започаткування і ведення бізнесу на різних системах оподаткування.

ТЕМА 4. ПОДАТКОВІ АСПЕКТИ ЗАПОЧАТКУВАННЯ ТА ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ НА СПРОЩЕНІЙ СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ

Розрахунок податкового зобов'язання з єдиного податку на відповідній групі. Розрахунок єдиного соціального внеску для платника єдиного податку за себе та найманих працівників. Особливості ведення обліку на єдиному податку. Механізм складання та подання податкової звітності на єдиному податку. Розрахунок та сплата інших податків, пов'язаних з веденням бізнесу на спрощеній системі оподаткування.

ТЕМА 5. ПОДАТКОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗАПОЧАТКУВАННЯ І ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ НА ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ТА САМОЗАЙНЯТИМИ ОСОБАМИ

Розрахунок податкового зобов'язання з податку на доходи фізичних осіб підприємцем. Розрахунок єдиного соціального внеску для платника податку на доходи фізичних за себе та найманих працівників. Особливості ведення книги обліку доходів і витрат. Складання та подання податкової звітності з податку на доходи фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності. Порядок отримання ліцензій. Особливості застосування реєстратора розрахункових операцій. Розрахунок та сплата інших податків, пов'язаних з веденням бізнесу на загальній системі оподаткування фізичною особою.

ТЕМА 6. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАГАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ – ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Перелік податків та зборів, які можуть сплачувати юридичні особи на загальній системі оподаткування. Алгоритм розрахунку і сплати ПДВ. Алгоритм розрахунку і сплати акцизного податку. Алгоритм розрахунку і сплати податку на прибуток підприємств. Розрахунок та сплата майнових податків юридичними особами. Особливості нарахування амортизації. Нарухування заробітної плати найманих працівників та утримання податку на доходи фізичних осіб.

ТЕМА 7. ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ

Способи оптимізації податкових зобов'язань фізичних осіб-підприємців. Планування витрат на загальній системі оподаткування фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності. Способи оптимізації доходів і витрат, в тому числі витрат на заробітну плату найманим працівникам та соціальні відрахування. Особливості використання податкових звільнень і податкових

пільг. Використання можливостей відстрочення або розстрочення виплати податкового зобов'язання.

ТЕМА 8. ПРАГМАТИКА ДЕКЛАРУВАННЯ ПОДАТКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА СПЛАТИ ПОДАТКІВ

Користувачі інформації податкової звітності. Податкова звітність як основа декларування податкових зобов'язань. Необхідність складання та подання податкової звітності платниками податків.

Форми та методи складання та подання податкової звітності. Основи організації податкової роботи у сфері декларування доходів, майна та інших об'єктів оподаткування суб'єктами господарювання в Україні. Порядок визначення обсягу податкових зобов'язань платниками податків та контролюючими органами.

Особливості подання податкової звітності в електронній формі. Електронні сервіси декларування податкових зобов'язань в Україні. Переваги електронної звітності, перед традиційним паперовим методом подання звітів. Недоліки програм для здачі електронної звітності. Вибір програми для здачі звітності в електронній формі. Безкоштовний сервіс подання звітності – електронний кабінет платника податків. Комерційна програма для подання звітності – «MeDoc».

ТЕМА 9. ВЗАЄМОВІДНОСИНИ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ ТА КОНТРОЛЮЮЧИХ ОРГАНІВ У ПРОЦЕСІ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ

Визначення податкового контролю та повноваження органів державної влади щодо його здійснення. Умови та порядок доступу посадових осіб контролюючих органів до проведення документальних виїзних та фактичних перевірок. Підстави проведення фактичних податкових перевірок. Критерії, за якими платників податків відносять до категорій ризику. Аналіз планів-графіків податкових перевірок. Відстоювання інтересів платника податків у процесі проведення податкової перевірки.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Податкові технології започаткування та ведення бізнесу»

денна форма навчання

Тема	Кількість годин					
	Лекції	Практичні заняття	СРС	ІРС	Тренінг, КПЗ	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Теоретико-організаційні основи податкової складової започаткування і ведення бізнесу в Україні						
Тема 1. Теоретичні основи податкової компоненти взаємовідносин держави та суб'єктів господарювання	4	2	9	1	2	Поточне опитування
Тема 2. Особливості реєстрації платників податків в Україні	4	2	11			
Тема 3. Оптимізація податкового навантаження в частині вибору систем оподаткування	2	1	11			
Змістовий модуль 2. Податкові аспекти започаткування і ведення бізнесу на різних системах оподаткування						
Тема 4. Податкові аспекти започаткування та ведення бізнесу на спрощеній системі оподаткування	2	1	12	1	2	Поточне опитування
Тема 5. Податкові технології започаткування і ведення бізнесу на загальній системі оподаткування фізичних осіб та самозайнятими особами	4	2	12			
Тема 6. Характеристика загальної системи оподаткування суб'єктів господарювання – юридичних осіб	4	2	11			
Тема 7. Оптимізація податкових зобов'язань платників податків	2	1	11	1	2	
Тема 8. Прагматика декларування податкових зобов'язань та сплати податків	4	2	11			
Тема 9. Взаємовідносини платників податків та контролюючих органів у процесі податкового контролю	2	1	11			
ВСЬОГО	28	14	99	3	6	

заочна форма навчання

Тема	Кількість годин		
	Лекції	Практичні заняття	СРС
Змістовий модуль 1. Теоретико-організаційні основи податкової складової започаткування і ведення бізнесу в Україні			
Тема 1. Теоретичні основи податкової компоненти взаємовідносин держави та суб'єктів господарювання	2	2	15
Тема 2. Особливості реєстрації платників податків в Україні			16
Тема 3. Оптимізація податкового навантаження в частині вибору систем оподаткування			16
Змістовий модуль 2. Податкові аспекти започаткування і ведення бізнесу на різних системах оподаткування			
Тема 4. Податкові аспекти започаткування та ведення бізнесу на спрощеній системі оподаткування	6	2	16
Тема 5. Податкові технології започаткування і ведення бізнесу на загальній системі оподаткування фізичних осіб та самозайнятими особами			15
Тема 6. Характеристика загальної системи оподаткування суб'єктів господарювання – юридичних осіб			15
Тема 7. Оптимізація податкових зобов'язань платників податків			15
Тема 8. Прагматика декларування податкових зобов'язань та сплати податків			15
Тема 9. Взаємовідносини платників податків та контролюючих органів у процесі податкового контролю			15
ВСЬОГО	8	4	138

5. Тематика практичних занять з дисципліни «Податкові технології започаткування та ведення бізнесу»

Денна форма

Практичне заняття № 1.

Тема: Теоретичні основи податкової компоненти взаємовідносин держави та суб'єктів господарювання

Мета: Освоїти теоретичні основи податкової компоненти взаємовідносин держави та суб'єктів господарювання.

Питання для обговорення:

1. Сутність податкового обов'язку.
2. Права та обов'язки контролюючих органів і платників податків.
3. Особливості використання електронного кабінету платника податків.
4. Податкові періоди та терміни сплати податків.
5. Механізм отримання податкових консультацій.
6. Штрафні санкції при порушенні податкового законодавства.

Практичне заняття № 2.

Тема: Особливості реєстрації платників податків в Україні **Мета:** Вивчити порядок реєстрації платників податків в Україні.

Питання для обговорення:

1. Облік фізичних осіб на спрощеній системі оподаткування.
2. Облік фізичних осіб на загальній системі оподаткування.
3. Механізм отримання реєстраційного номера облікової картки платника податків.
4. Особливості податкового обліку юридичних осіб.
5. Облік самозайнятих осіб.
6. Вимоги до відкриття та закриття рахунків платників податків у банках та інших фінансових установах.

Практичне заняття № 3.

Тема: Оптимізація податкового навантаження в частині вибору систем оподаткування

Мета: Вміти оптимізувати податкове навантаження платника податків за допомогою вибору системи оподаткування.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика систем оподаткування фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності.
2. Загальна характеристика загальної системи оподаткування.
3. Види діяльності, з якими не можна перебувати на спрощеній системі оподаткування.
4. Розрахунок і порівняння податкового навантаження на третій групі єдиного податку та загальній системі оподаткування фізичних осіб.

5. Розрахунок і порівняння податкового навантаження на загальній системі оподаткування фізичних осіб та загальній системі оподаткування юридичних осіб.

6. Вибір оптимальної системи оподаткування з позиції податкового навантаження.

Тема: Податкові аспекти започаткування та ведення бізнесу на спрощеній системі оподаткування

Мета: Вивчення особливостей реєстрації платником єдиного податку, сплати, ведення обліку і подання звітності на єдиному податку.

Питання для обговорення:

1. Розрахунок податкового зобов'язання з єдиного податку на відповідній групі.

2. Розрахунок єдиного соціального внеску для платника єдиного податку за себе та найманих працівників.

3. Особливості ведення обліку на єдиному податку.

4. Механізм складання та подання податкової звітності на єдиному податку.

5. Розрахунок та сплата інших податків, пов'язаних з веденням бізнесу на спрощеній системі оподаткування.

Практичне заняття № 4.

Тема: Податкові технології започаткування і ведення бізнесу на загальній системі оподаткування фізичних осіб та самозайнятими особами

Мета: Вивчення особливостей розрахунку податкових зобов'язань, ведення обліку, формування податкової звітності та сплати податків на загальній системі оподаткування фізичних осіб і самозайнятими особами.

Питання для обговорення:

1. Розрахунок податкового зобов'язання з податку на доходи фізичних осіб підприємцем.

2. Розрахунок єдиного соціального внеску для платника податку на доходи фізичних осіб та найманих працівників.

3. Особливості ведення книги обліку доходів і витрат.

4. Складання та подання податкової звітності з податку на доходи фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності.

5. Порядок отримання ліцензій.

6. Особливості застосування реєстратора розрахункових операцій.

7. Розрахунок та сплата інших податків, пов'язаних з веденням бізнесу на загальній системі оподаткування фізичною особою.

Практичне заняття № 5.

Тема: Характеристика загальної системи оподаткування суб'єктів господарювання – юридичних осіб

Мета: Вивчення особливостей розрахунку податкових зобов'язань, формування податкової звітності та сплати податків на загальній системі

оподаткування юридичних осіб.

Питання для обговорення:

1. Перелік податків та зборів, які можуть сплачувати юридичні особи на загальній системі оподаткування.
2. Алгоритм розрахунку і сплати ПДВ.
3. Алгоритм розрахунку і сплати акцизного податку.
4. Алгоритм розрахунку і сплати податку на прибуток підприємств. Особливості нарахування амортизації.
5. Розрахунок та сплата майнових податків юридичними особами.
6. Нарухування заробітної плати найманих працівників та утримання податку на доходи фізичних осіб.

Практичне заняття № 6.

Тема: Оптимізація податкових зобов'язань платників податків

Мета: Вміти оптимізувати податкові зобов'язання платників податків.

Питання для обговорення:

1. Способи оптимізації податкових зобов'язань фізичних осіб-підприємців.
2. Планування витрат на загальній системі оподаткування фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності.
3. Способи оптимізації доходів і витрат, в тому числі витрат на заробітну плату найманим працівникам та соціальні відрахування.
5. Особливості використання податкових звільнень і податкових пільг.
6. Використання можливостей відстрочення або розстрочення виплати податкового зобов'язання.

Тема: Прагматика декларування податкових зобов'язань та сплати податків

Мета: Знати механізм формування та подання податкової звітності.

Питання для обговорення:

1. Податкова звітність як основа декларування податкових зобов'язань.
2. Форми та методи складання та подання податкової звітності.
3. Порядок визначення обсягу податкових зобов'язань платниками податків таконтролюючими органами.
4. Особливості подання податкової звітності в електронній формі.

Практичне заняття № 7.

Тема: Прагматика декларування податкових зобов'язань та сплати податків

Мета: Знати механізм формування та подання податкової звітності.

Питання для обговорення:

1. Електронні сервіси декларування податкових зобов'язань в Україні.
2. Безкоштовний сервіс подання звітності – електронний кабінет платника податків.
3. Комерційна програма для подання звітності – «MeDoc».

Тема: Взаємовідносини платників податків та контролюючих органів у процесі податкового контролю

Мета: Вміти відстояти інтереси платника податків у процесі здійснення податкового контролю.

Питання для обговорення:

1. Визначення податкового контролю та повноваження органів державної влади щодо його здійснення.
2. Умови та порядок доступу посадових осіб контролюючих органів до проведення документальних виїзних та фактичних перевірок.
3. Підстави проведення фактичних податкових перевірок.
4. Критерії, за якими платників податків відносять до категорій ризику.
5. Аналіз планів-графіків податкових перевірок.
6. Відстоювання інтересів платника податків у процесі проведення податкової перевірки.

Заочна форма

Практичне заняття № 1.

Тема: Теоретичні основи податкової компоненти взаємовідносин держави та суб'єктів господарювання

Мета: Освоїти теоретичні основи податкової компоненти взаємовідносин держави та суб'єктів господарювання.

Питання для обговорення:

1. Сутність податкового обов'язку.
2. Права та обов'язки контролюючих органів і платників податків.
3. Особливості використання електронного кабінету платника податків.
4. Податкові періоди та терміни сплати податків.
5. Механізм отримання податкових консультацій.
6. Штрафні санкції при порушенні податкового законодавства.

Тема: Особливості реєстрації платників податків в Україні

Мета: Вивчити порядок реєстрації платників податків в Україні.

Питання для обговорення:

1. Облік фізичних осіб на спрощеній системі оподаткування.
2. Облік фізичних осіб на загальній системі оподаткування.
3. Механізм отримання реєстраційного номера облікової картки платника податків.
4. Особливості податкового обліку юридичних осіб.
5. Облік самозайнятих осіб.
6. Вимоги до відкриття та закриття рахунків платників податків у банках та інших фінансових установах.

Тема: Оптимізація податкового навантаження в частині вибору системи оподаткування

Мета: Вміти оптимізувати податкове навантаження платника податків за допомогою вибору системи оподаткування.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика систем оподаткування фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності.
2. Загальна характеристика загальної системи оподаткування.
3. Види діяльності, з якими не можна перебувати на спрощеній системі оподаткування.
4. Розрахунок і порівняння податкового навантаження на третій групі єдиного податку загальної системі оподаткування фізичних осіб.
5. Розрахунок і порівняння податкового навантаження на загальній системі оподаткування фізичних осіб та загальній системі оподаткування юридичних осіб.
6. Вибір оптимальної системи оподаткування з позиції податкового навантаження.

Практичне заняття № 2.

Тема: Податкові аспекти започаткування та ведення бізнесу на спрощеній системі оподаткування

Мета: Вивчення особливостей реєстрації платником єдиного податку, сплати, ведення обліку і подання звітності на єдиному податку.

Питання для обговорення:

1. Розрахунок податкового зобов'язання з єдиного податку на відповідній групі.
2. Розрахунок єдиного соціального внеску для платника єдиного податку за себе та найманих працівників.
3. Особливості ведення обліку на єдиному податку.
4. Механізм складання та подання податкової звітності на єдиному податку.
5. Розрахунок та сплата інших податків, пов'язаних з веденням бізнесу на спрощеній системі оподаткування.

Тема: Податкові технології започаткування і ведення бізнесу на загальній системі оподаткування фізичних осіб та самозайнятими особами

Мета: Вивчення особливостей розрахунку податкових зобов'язань, ведення обліку, формування податкової звітності та сплати податків на загальній системі оподаткування фізичних осіб і самозайнятими особами.

Питання для обговорення:

1. Розрахунок податкового зобов'язання з податку на доходи фізичних осіб підприємцем.
2. Розрахунок єдиного соціального внеску для платника податку на доходи фізичних осіб та найманих працівників.
3. Особливості ведення книги обліку доходів і витрат.
4. Складання та подання податкової звітності з податку на доходи

фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності.

5. Порядок отримання ліцензій.
6. Особливості застосування реєстратора розрахункових операцій.
7. Розрахунок та сплата інших податків, пов'язаних з веденням бізнесу на загальній системі оподаткування фізичною особою.

Тема: Характеристика загальної системи оподаткування суб'єктів господарювання – юридичних осіб

Мета: Вивчення особливостей розрахунку податкових зобов'язань, формування податкової звітності та сплати податків на загальній системі оподаткування юридичних осіб.

Питання для обговорення:

1. Перелік податків та зборів, які можуть сплачувати юридичні особи на загальній системі оподаткування.
2. Алгоритм розрахунку і сплати ПДВ.
3. Алгоритм розрахунку і сплати акцизного податку.
4. Алгоритм розрахунку і сплати податку на прибуток підприємств. Особливості нарахування амортизації.
5. Розрахунок та сплата майнових податків юридичними особами.
6. Нарухування заробітної плати найманих працівників та утримання податку на доходи фізичних осіб.

Тема: Оптимізація податкових зобов'язань платників податків

Мета: Вміти оптимізувати податкові зобов'язання платників податків.

Питання для обговорення:

1. Способи оптимізації податкових зобов'язань фізичних осіб-підприємців.
2. Планування витрат на загальній системі оподаткування фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності.
3. Способи оптимізації доходів і витрат, в тому числі витрат на заробітну плату найманим працівникам та соціальні відрахування.
5. Особливості використання податкових звільнень і податкових пільг.
6. Використання можливостей відстрочення або розстрочення виплати податкового зобов'язання.

Тема: Прагматика декларування податкових зобов'язань та сплати податків

Мета: Знати механізм формування та подання податкової звітності.

Питання для обговорення:

1. Податкова звітність як основа декларування податкових зобов'язань.
2. Форми та методи складання та подання податкової звітності.
3. Порядок визначення обсягу податкових зобов'язань платниками податків та контролюючими органами.
4. Особливості подання податкової звітності в електронній формі.
5. Електронні сервіси декларування податкових зобов'язань в Україні.

6. Безкоштовний сервіс подання звітності – електронний кабінет платника податків.

7. Комерційна програма для подання звітності – «MeDoc».

Тема: Взаємовідносини платників податків та контролюючих органів у процесі податкового контролю

Мета: Вміти відстояти інтереси платника податків у процесі здійснення податкового контролю.

Питання для обговорення:

1. Визначення податкового контролю та повноваження органів державної влади щодо його здійснення.
2. Умови та порядок доступу посадових осіб контролюючих органів до проведення документальних виїзних та фактичних перевірок.
3. Підстави проведення фактичних податкових перевірок.
4. Критерії, за якими платників податків відносять до категорій ризику.
5. Аналіз планів-графіків податкових перевірок.
6. Відстоювання інтересів платника податків у процесі проведення податкової перевірки.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Для набуття умінь самостійного мислення і самоконтролю у студентів особливе значення має виконання комплексного практичного індивідуального завдання (КПЗ) з дисципліни «Податкові технології започаткування та ведення бізнесу». Конкретний варіант індивідуального завдання визначає порядковий номер студента у списку академічної групи.

Метою виконання індивідуального завдання є формування у студентів знань щодо реєстрації платників податків та сплати податкових зобов'язань на різних системах оподаткування. Індивідуальне завдання оформлюється за встановленої формою та захищається під час семестру у години, виділені для індивідуальної роботи. Виконання його є обов'язковою умовою успішного вивчення курсу та отримання заліку.

Варіанти КПЗ з дисципліни «Податкові технології започаткування і ведення бізнесу» охоплюють виконання наступних етапів:

I. Висвітлення теоретичних питань.

II. Вирішення практичних завдань.

III. Заповнення податкової декларації з конкретного податку.

КПЗ з дисципліни «Податкові технології започаткування і ведення бізнесу» виконується самостійно кожним студентом. Кожен з пунктів КПЗ оцінюється за 100-бальною шкалою, а також визначається підсумкова оцінка (як середня арифметична з проміжних оцінок).

Варіанти КПЗ з дисципліни «Податкові технології започаткування і ведення бізнесу» студент може знайти у Робочому зошиті для виконання комплексного практичного індивідуального завдання з дисципліни «Податкові технології започаткування і ведення бізнесу» для студентів

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

7. Тренінг з дисципліни

Тренінг з дисципліни «Податкові технології започаткування і ведення бізнесу» для студентів денної форми навчання передбачає вибір систем оподаткування (загальної чи спрощеної) суб'єктами бізнесу в розрізі різних модельних ситуацій з використанням комп'ютерних інформаційних систем.

Успішне проходження тренінгу сприяє посиленню практичної спрямованості у підготовці фахівців за ступенем вищої освіти «бакалавр».

Проведення тренінгу дозволяє:

– забезпечити засвоєння теоретичних знань, отриманих у процесі вивчення дисципліни «Податкові технології започаткування і ведення бізнесу»;

– розвинути у студентів навички пропонування обґрунтованих рішень, використання теоретичних знань для розв'язання практичних завдань та змістовного інтерпретування отриманих результатів.

Організація і порядок проведення тренінгу

Вступна частина. Актуалізація теми тренінгового заняття та структуризація процесу його проведення. Ознайомлення студентів з метою тренінгу, його завданнями, процедурою проведення, очікуваними результатами. Представлення програми тренінгу.

2. Організаційна частина. Встановлення правил проведення тренінгу, формування робочих груп студентів, визначення завдань та розподіл ролей. Забезпечення учасників тренінгу роздатковими матеріалами: таблицями, бланками документів, алгоритмами проведення, інструкціями.

3. Практична частина. Виконання тренінгових завдань у групах із використанням базових та інноваційних методів проведення тренінгу за визначеною темою (проблемою). Підготовка презентаційних матеріалів за результатами виконання тренінгового завдання.

4. Підведення підсумків. Презентація практичної роботи в групах. Обговорення результатів виконання завдань, обмін думками з проблематики теми тренінгу, підведення підсумків, оцінка результативності роботи в групах та досягнення поставлених цілей тренінгу.

Тематика тренінгу

1. Оптимізація податкового навантаження суб'єкта господарювання.
2. Нарахування податкових зобов'язань.

8. Самостійна робота

Провідним завданням самостійної роботи студентів є набуття навичок опрацювання спеціальної наукової літератури з метою оволодіння додатковими знаннями з конкретних питань. Самостійна робота студентів

охоплює широкий спектр занять: вивчення підручників, навчальних посібників, монографій, науково-методичної літератури, реферування наукових статей, ознайомлення із законодавством, дослідження джерел додаткової літератури, підготовка до контрольних модульних робіт, написання рефератів, розв'язання позааудиторних завдань, підготовка наукових доповідей, статей тощо.

У розрізі дев'яти тем дисципліни «Податкові технології започаткування і ведення бізнесу» планується самостійна робота студентів, яка включає додаткове вивчення питань, розглянутих на лекції, опрацювання відповідних законодавчих актів, написання рефератів за наведеною тематикою, проведення наукових дискусій з найважливіших питань студент повинен систематично виконувати завдання самостійної роботи, основну увагу він повинен звернути на опрацювання проблемних і дискусійних моментів конкретної теми.

№ Теми	Тематика	К-ть годин	
		Денна форма	Заочна форма
Тема 1	1. Суть і значення податкового обов'язку. 2. Ухилення та уникнення від сплати податків. 3. Повне та часткове виконання податкового обов'язку.	9	15
Тема 2	1. Інформаційні ресурси щодо реєстрації платників податків. 2. Види реєстрів платників податків. 3. Підтверджуючі документи про реєстрацію платників податків.	11	16
Тема 3	1. Кореляція видів діяльності та системи оподаткування. 2. Наймані працівники як фактор вибору системи оподаткування. 3. Обсяг доходу як фактор вибору системи оподаткування.	11	16
Тема 4	1. Особливості застосування спрощеної системи оподаткування. 2. Порядок переходу підприємств на спрощену систему оподаткування, обліку та звітності. 3. Структура і порядок заповнення реєстрів обліку при спрощеній системі. 4. Звітність платників при спрощеній системі оподаткування. 5. Особливості ведення підприємницької діяльності на спрощеній системі оподаткування в умовах воєнного стану.	12	16
Тема 5	1. Формування податкового навантаження на загальній системі оподаткування фізичних осіб. 2. Єдиний соціальний внесок як фактор високого податкового навантаження. 3. Ліцензування видів діяльності на загальній системі оподаткування фізичних осіб.	12	15

Тема 6	<ol style="list-style-type: none"> 1. Первинний облік податку на додану вартість. 2. Порядок складання та заповнення податкових накладних. 3. Особливості електронного адміністрування податку на додану вартість. 4. Порядок визначення прибутку до оподаткування в контексті гармонізації податкового та бухгалтерського обліку. 5. Економічний зміст оподаткованого доходу та витрат підприємств. 6. Сутність податкових різниць. 7. Особливості розрахунку акцизного податку окремими категоріями платників. 8. Механізм складання та терміни подання декларації з акцизного податку, порядок відображення в розрахунку податкового векселя. 	11	15
Тема 7	<ol style="list-style-type: none"> 1. Причини оптимізації податкового навантаження суб'єктами господарювання. 2. Оптимізація податкового навантаження та податковий контроль: діалектика залежності. 3. Оптимізація податкового навантаження в умовах воєнного стану. 	11	15
Тема 8	<ol style="list-style-type: none"> 1. Порядок складання і методи подання податкової звітності платниками податків. 2. Комерційні сервіси подання податкової звітності в електронному форматі. 3. Методика використання даних аналітичного обліку для складання декларації з податку на додану вартість. 4. Форми податкової декларації, порядок їх заповнення та особливості подання податкової декларації з ПДВ. 5. Порядок складання та строки подання декларації по податку на прибуток. 6. Порядок складання та подання звітності по платі за землю. 7. Декларування податкових зобов'язань з податку на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки. 8. Особливості розрахунку та декларування екологічного податку. 9. Порядок декларування рентних платежів. 10. Особливості декларування єдиного внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування. 	11	15
Тема 9	<ol style="list-style-type: none"> 1. Журнал відвідування контролюючих органів. 2. Відстоювання прав платників податків під час проведення податкових перевірок. 3. Фактичні податкові перевірки: алгоритм дій платників податків. 	11	15
Разом		99	138

9. Методи навчання

У навчальному процесі застосовуються: лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота, індивідуальна робота, робота у групах, метод опитування, тестування, реферування, виконання КПЗ, есе, підготовка і презентація проектів.

10. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Податкові технології започаткування та ведення бізнесу» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування, тестування;
- презентації результатів виконаних завдань;
- оцінювання результатів модульної контрольної роботи;
- оцінювання комплексного практичного індивідуального завдання;
- оцінювання результатів самостійної роботи студентів;
- наукова дискусія;
- інші види індивідуальних і групових завдань;
- залікове модульне тестування та опитування.

11. Політика оцінювання

1. Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання усіх видів завдань студентами і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів проводиться в установленому порядку.

2. Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу студент може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами, використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти контрольних завдань.

3. Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

12. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Податкові технології започаткування і ведення бізнесу» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Разом
30%	40%	30%	100%
Усне опитування (4 теми) 10 балів за тему, максимум 40 балів, Модульна контрольна робота максимум 60 балів	Усне опитування під час занять (5 тем) 10 балів за тему – макс. 50 балів Модульна контрольна робота, тестування з 5 до 9 теми – макс. 50 балів	Підготовка КПІЗ – макс. 40 балів Захист КПІЗ – макс. 40 балів Участь у тренінгах – макс. 20 балів	

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

13. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проектор	1–9
2.	Проекційний екран	1–9
3.	Комунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Google Chrome, Firefox)	1–9
4.	Наявність доступу до мережі Інтернет	1–9
5.	Персональні комп'ютери	1–9
6.	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1–9
7.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1–9
8.	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; Power Point і т. і.)	1–9
9.	Програмний продукт M.E.DOC (демонстраційна версія)	8

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Гаєвська Л. М., Марченко О. І. Підприємницька діяльність : підручник. Ірпінь: Ун-т ДФС Україна, 2019. 499 с.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
3. Електронний кабінет платника податків URL : <https://cabinet.tax.gov.ua>
4. Когут М.Г. Характеристика основних переваг непрямого оподаткування. World science: problems, prospects and innovations: conference proceedings of VI International Scientific and Practical Conference (February 23-25, 2021). Toronto, Canada: Perfect Publishing, 2021. P. 364-368.
5. Краус К. М., Краус Н. М. Ретроспектива і сучасність оподаткування в Україні та за кордоном : монографія. Київ : Аграр Медіа Груп, 2019. 419 с.
6. Кушніренко О.А. Управління оподаткуванням сільськогосподарських підприємств у контексті сталого розвитку: обліково-контрольний аспект : монографія ; Відокремл. підрозд. Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України «Ніжин. агротехн. ін-т». Ніжин : Лисенко М. М., 2018. 503 с.
7. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Чакалова Н. С. Облік суб'єктів малого підприємництва: навч. посіб. Інж. ін-т Запоріж. нац. ун-ту. Запоріжжя : ЗНУ, 2019. 311 с.
8. Павлова О. В. Малий та середній бізнес у взаємовідносинах із податковими органами: соціологічна інтерпретація : монографія. Ірпінь : НУДПСУ, 2016. 169 с.
9. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI. Дата оновлення: 13.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
10. Про внесення змін до форми Податкової декларації з плати за землю (земельний податок та/або орендна плата за земельні ділянки державної або комунальної власності) : Наказ Міністерства фінансів України від 23.01.2017 №9. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0225-17#Text>
11. Про внесення змін до форми Податкової декларації з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки : Наказ Міністерства фінансів України від 15.11.2018 № 897. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1473-18#Text>.
12. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 р. №851-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>.
13. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг : Закон України від 06.07.1995 р. №265/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text>.
14. Про затвердження змін до форми Податкової декларації з податку на прибуток підприємств : Наказ Міністерства фінансів України від 19.10.2018 № 842 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1303-18#Text>
15. Про затвердження форм заяви про застосування спрощеної системи

оподаткування, розрахунку доходу за попередній календарний рік, запиту про отримання витягу з реєстру платників єдиного податку та витягу з реєстру платників єдиного податку: Наказ Міністерства фінансів України від 16.07.2019 р. №308. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1054-19#Text>.

16. Про затвердження форм податкових декларацій платника єдиного податку : Наказ Міністерства Фінансів України від 19.06.2015 №578 (із змінами) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0799-15#Text>

17. Про затвердження форм та Порядку заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість. URL: Наказ Міністерства фінансів України від 28.01.2016 №21 (із змінами та доповненнями) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0159-16#Text>

18. Про затвердження форми декларації акцизного податку, Порядку заповнення та подання декларації акцизного податку : Наказ Міністерства фінансів України від 23.01.2015 №14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0105-15#Text>

19. Про затвердження форми Книги обліку доходів і витрат для визначення суми загального річного оподатковуваного доходу та Порядку ведення обліку доходів і витрат для визначення суми загального річного оподатковуваного доходу: Наказ Міністерства фінансів України від 18.07.2017 р. №591. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0871-17#Text>.

20. Про затвердження форми Податкової декларації екологічного податку : Наказ Міністерства фінансів України від 17.08.2015 №715 (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1052-15#Text>

21. Про затвердження форми Податкової декларації з плати за землю (земельний податок та/або орендна плата за земельні ділянки державної або комунальної власності) : Наказ Міністерства фінансів України від 16.06.2015 №560. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0783-15#Text>

22. Про затвердження форми Податкової декларації з рентної плати : Наказ Міністерства фінансів України від 17.08.2015 №719 (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1051-15#Text>

23. Про затвердження форми податкової накладної та Порядку заповнення податкової накладної : Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.2015 №1307 (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0137-16#Text>

24. Яку програму вибрати для подачі звітів в електронному вигляді URL: <http://www.buhuslugi.com.ua/ua/publikatsiji/562-yaku-programu-vibrati-dlya-podachi-zviti-v-elektronnomu-viglyadi.html>.

25. Bourguignon F. World Changes in Inequality: an Overview of Facts, Causes, Consequences, and Policies. CESifo Economic Studies. 2018. P. 345–370. URL: academic.oup.com/cesifo/article/64/3/345/4823412.

26. Levchenko, O., Tkachuk O., Tsarenko I. Strategic priorities of innovative development of Ukraine in the context of the global world tendencie / Development of the innovative environmental and economic system in Ukraine : collective monograph / ed. V. Khudolei, T. Ponomarenko. Prague, 2019. P. 8-21.

URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/9168/1/Levchenko%20O.%2C%20Tkachuk%20O.%2C%20Tsarenko%20I..pdf>.

27. Andrii Krysovatyi, Volodymyr Valihura, Inna Hutsul, Fedir Tkachyk, Volodymyr Dmytriv. Fiscal Aspects of the Functioning of the Electronic Declaration System of Citizens' Income and Property in Ukraine. 2020 10th International Conference on Advanced Computer Information Technologies. September 16-18, 2020 Deggendorf, Germany. P. 533-536.

28. Kizyma T. O., Lobodina Z. M., Kizyma A. Ya. Optimization of budget funds expenditures on organization of the state activity. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць*. 2018. Випуск 2 (25). С. 183-190.

29. Miller G. Taxes and the location of U.S. business activity abroad. *National Tax Journal*. 2019. Vol. 72. Iss. 1. P. 165–192. DOI:[dx.doi.org/10.17310/ntj.2019.1.06](https://doi.org/10.17310/ntj.2019.1.06)

30. Rudd Center for Food Policy & Obesity. Revenue Calculator for Sugar-Sweetened Beverage Taxes. URL: www.uconnruddcenter.org/revenue-calculator-for-sugarsweetened-beverage-taxes.

31. Thomas Belz, Dominik von Hagen, Christian Steffens. Taxes and firm size: Political cost or political power? *Journal of Accounting Literature*. 2019. Vol. 42. P. 1–28. DOI:<https://doi.org/10.1016/j.acclit.2018.12.001>.

Інтернет-ресурси

1. Офіційний сайт «Державні послуги онлайн». URL: <https://diia.gov.ua/>.

2. Офіційний сайт «Онлайн-будинок юстиції». URL: <https://online.minjust.gov.ua/>.

3. Офіційний сайт Державної митної служби України. URL: <https://customs.gov.ua/>.

4. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/>.

5. Офіційний сайт Кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг інформаційно-довідкового департаменту ДПС. URL: <https://acskidd.gov.ua/>.

6. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.